

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus I. De Injuriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

scandalum sopiatur, c. 10. h. t. ibi: *purgatione verò receptâ, beneficium ei restituere non postponas: in pœnam autem familiaritatis illius, quam cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur, eum ab officio volumus manere suspensum, donec scandalum sopiatur.* Nec postea accusari denuò poterit Reus. Gloss. *fn.* in c. *Mennam*, 2. q. 4. & Gloss. in

c. 8. h. t. Si autem in purgatione defecerit, pro convicto habetur, & punitur *pœnâ Canonica hoc est, per Canones præscripta* tali delicto, c. 10. h. t. ibi: *Quod si forsan in purgatione defecerit, cum Ecclesiasticæ discipline mucrone percellas, & ab officio, & beneficio depositum, ad agendam pœnitentiam in arctum Monasterium detrudere non omittas.*

QUÆSTIO XXXV.

IN TITUL. XXXV. DE PURGATIONE VULGARI.

1359

Hæc est probatio, vel ostensio suæ innocentia super crimine objecto, nullo legitimo usu inducta, sed vulgi quadam usurpatione, observationeque superstitiosâ potius, quàm Religiosâ. Ejus modus olim fuit multiplex juxta diversos gentium mores. Unde si quis de crimine aliquo fuit infamatus, nec convinci posset, infamatus innocentiam suam ostendere, ac probare cogebatur, vel per duelum, vel per ignes, aut prunas ardentes, vel ferrum candens &c. quæ si illæsus traiecit, innocentem; si secus, reum probabant. Sed cum hæc media sint per-

quam fallibilia, & sæpe contingat innocentem ex iis condemnari, vel Reum absolvi, multumque superstitionis habeant, jure Canonico merito prohibita sunt, ut liquet ex hoc, tit. & sæpe cit. caus. 2. q. 4. Et ideo absolutio Rei facta per purgationem vulgarem, non tenet; eaque non obstantem illi de novo indici potest purgatio; & super eodem delicto admittitur accusatio per c. *Ex tuarum*, 8. de purgat. Canon. & in c. *dilecti*, 3. de purgat. vulgari, ab Honorio III. iudicium, per ejusmodi purgationem factum, est penitus interdictum, tanquam id, in quo **DEUS** tentari videtur.

QUÆSTIO XXXVI.

IN TITUL. XXXVI. DE INJURIIS, ET DAMNO DATO.

1360

Quam ex delictis frequenter nascantur injuriæ, & damna, postquam de illis actum est, etiam de his præsentis titulo agitur, quæ materia etiam tractatur in 6. not. autem *injuriam* aliter accipi à Jurisperitis; aliter à Theologis. *Theologicè*, est alieni juris violatio, seu actio, vel actionis omissio voluntaria, contra jus alterius; apud Juristas autem accipitur

quadrupliciter, ut constabit ex sequentibus.

ARTICULUS I.

De Injuriis.

EX l. 1. ff. de injuriis, ac eodem tit. in 1360 Institut. constat, injuriam *juridicè* sumi primò *generaliter*, prout opponitur juri, sive privativè, sive contradictoriè, & dicitur, quiddam non fit jure. 2. *specialiter* pro culpa,

culpa, ut in L. Aquilia, & est, quidquid opponitur juri contrariè. 3. pro iniquitate judicantis, & sic injuria dicitur quasi *iniqua jura*, consistitque in juris abusu. 4. pro contumelia, seu laesione honoris. *Contumelia*, seu honoris laesio contingit primò *re*, ut si quis alteri manum injiciat percutiendo, pudicitiam attentando; prohibendo uti re suâ, vel jure publico; *non debitoris*, quasi debitoris bona occupando, infamandi causâ, aut pignus proscribendo; vestem ad invidiam alicujus mutando, fidejussorem idoneum recusando; cum, qui idoneum dabat, in jus rapiendo; alium infami picturâ notando, &c. Secundò *verbis*; ut cum alicui præfenti, vel absenti fit convitium; & generatim, quoties aliquid, moribus Regionis probrosum, objicitur. Tertio *litteris*, sive per libellum famosum, seu carmen, aut historiam, ad alicujus infamiam pertinentem. Hinc *in ordine ad civiles effectus* injuria alia est *realis*, alia *verbalis*, alia *scripta*. Illa est, quæ fit *re*; altera, quæ *verbo*: postrema, quæ *scripto*.

1362 Advertendum autem 1. injuriam dividi in *levem*, & *atrocem*. Hæc æstimanda est *vel ex facto*, ut si quis fustibus cædatur, aut vulnere; *vel ex loco*, & *tempore*; ut si fiat in templo, in foro, in theatro; *vel ex persona*; ut si civis Magistratui, plebejus Senatori: liberi parentibus injuriam faciant. Advertendum 2. sine dolo, & animo injuriandi, non committi juridicè injuriam, l. 5. C. h. t. talis autem animus præsumitur, si verba, vel facta suapte naturâ sint injuriosa. Hinc ea proferens probare debet, talem animum abuisse; cum contra eum stet præsumptio juris. Sic Glossa in cit. L. 5. V. *probare debet*; ubi addit, idem esse, si quis dicat, se per jocum dixisse; Sic Julius Clarus §. *Injuria*, n. 12. Advertendum 3. *injuriam*, juxta Theologos, distinguere *ab offensa*, quòd illa violet jus alterius, atque adeo rigorosam justitiam, atque adeo sit strictè injuria; *offensa* autem sine violatione juris reddat alium rationabiliter aversum, & opponatur virtuti, quæ est pax quædam tollens querelas, & rationabiles offensiones aliorum; Sic Pereyra in Elucidar. l. 2. Elucidar. 10. de injuriis, sect. 1. n. 882. ex Cardin. de Lugo, qui D. 2. de poenitent. sect. 4. n. 50. qui hoc discrimen sic exponit: aliud est, inquit, *aliquem offendere*, aliud *inferre injuriam*: injuria quippe est contra jus strictum, & proprium, quod alius ha-

Tom. V.

bet: *offensa* verò contingit sæpe sine injuria, v. g. si amicus à me petat librum commodatum, quo ipse valde indiget, & quem ego sine incommodo possum commodare, & tamen nolo id facere, præcul dubio offendo amicum, & reddo aversum à me rationabiliter; licet reverà nullam irrogem ei injuriam contra justitiam; quibus positis:

§. 1.

De Actione injuriarum.

Supponendum speciali juris providentiâ, injuriam passio concessum esse remedium adversus injuriantem, quo se tueri possit, & injuriam abolere, nimirum actionem injuriarum, quæ dupliciter intentari potest 1. *civiliter*, nimirum æstimando injuriæ maculam, & certam pecuniæ summam loco poenæ petendo imponi Reo, læso adjudicandam, salvo moderamine Judici reservato; 2. *criminaliter*, si petat Actor condemnari Reum ad poenam Judicis arbitrio, vel officio infligendam. Sed unâ harum actione intentatâ recurri non potest ad alteram, cum utraque tendat ad poenam, & non sit Rei persecutoria, & ideo cumulari non possunt, nisi cum actione ex L. *Aquilia*, nimirum pro æstimatione damni pecuniarii, si læsus per contumeliam aliquod ejusmodi damnus insuper passus est. Per *cumulationem* autem *actionum* aliud non intelligitur, quàm unius actionis ad aliam adunatio, seu coacervatio, contra eundem judicio legitimè proposita. Ratio hujus est; quia quamvis actionum cumulatio fieri possit, quando res, ad quas tendunt, sunt diversæ (ut si actor certam pecuniæ summam petat ex causâ mutui, & aliam ex causâ venditi) ut dicitur L. 11. ff. de jurisdictione: imò etiam si quando ad eandem rem tendant ex diversâ causâ, ut dicitur L. 84. ff. de Legatis, 1. Secus tamen est, quando ex eadem causâ tendunt ambæ ad eandem rem, sic, ut si quis obtineat in una, hoc ipso tollatur altera, qualiter fit datâ satisfactione pro injuria reali, vel personali; notandum tamen, cum dicitur actiones non posse cumulari, intelligi, *non posse utramque, & quamlibet earum intentari principaliter, & successivè in eodem judicio*. Si enim secunda accessoria sit, & cum priore proponatur per modum unius, & simultaneæ petitionis; vel si secunda institueretur, solùm conditionatè (v. g. *peto mihi restitui fundum; & si in hoc obtinero,*

Q9 2

peto

peto etiam restitui fructus interim perceptos) cumulari possunt, ut norat Haunoldus tom. 5. de Jure, & Just. tr. 2. à n. 280.

1364 Præter actionem injuriarum, passio injuriam, conceditur aliud duplex juris remedium, nimirum actio ex L. *diffamari*, C. de ingenuis manumissis; & altera ad *Palinodiam*, seu recantationem. Finis remedii ex L. *diffamari* est, ut diffamator citatus præfixo termino coram Judice causam diffamationis prober sub pœna perpetui silentii; & si causâ non probatâ nihilominus malignè infamationem prosequatur, pro injuriæ atrocitate coercetur, arg. L. unic. *unic.* ff. si quis jus dicenti: Actio autem ad palinodiam per se loquendo, tendit non ad vindictam publicam, & pœnæ persecutionem; Sed honoris ablati restitutionem; & ideo criminalis non est, & cum actione pœnæ persecutoria cumulari potest; quamvis enim hæc actio, legis dispositione infamet; id tamen non habet ex Actoris intentione; aliàs etiam actio pro Socio, mandati, Tutelæ, vel depositi pœnalis esset, cum & hæc infamet, non actoris, sed legum constitutione.

1365 Observandum præterea, Judicium diffamatorium, quod scilicet nascitur per intentatam actionem ex L. *diffamari*, juxta communem sententiam (ut testatur Andr. Gail. l. r. observ. 9. n. 7.) institui debere apud Judicem diffamati. Nam in hoc judicio diffamator habetur potius pro Actore; cum *diffamare* sit tacite ad judicium provocare; quamvis hoc remedium non sit tam actio, quam imploratio officii Judicis. Licet autem jure communi, actione injuriarum convictus, sit infamis, infamia juris, ex L. 1. ff. de his, qui not. infam. in pluribus tamen casibus ea infamia declinari potest; puta si Judicis autoritate transegerit; si non in propria persona, sed per Procuratorem comparuerit in judicio, prout illustres personæ solent: si ob dubium judicii eventum ante sententiam, æstimationem injuriæ solverit &c.

1366 Observandum. 2. Si quis alteri loquatur verba injuriosa (idem dic de factis) teneri actione injuriarum, licet antè, vel post addat protestationem, *salvo tuo honore*, vel *salvo statu tuo*; quia protestatio facta contraria non relevat. Similiter quando quis alicui objicit verum crimen, sed occultum, publicationem non exigente bono communi, tenetur actione injuria-

rum; Secus est, si bonum commune id exigat L. 18. ff. h. t. Hodie tamen in omnibus fere judiciis usû receptum est, ut is, qui injuriam passus est, agat ad reclamationem, seu revocationem verborum injuriosorum.

§. 2.

Quibus concedatur actio injuriarum?

R Esp. remedium actionis injuriarum concedi non solum illi, qui injuriam inmediate in se passus est, si injuriam statim ad animum revocaverit, nec postea remiserit; sed etiam Patri, si filium contumeliam passum habeat in sua potestate; Marito ratione uxoris, Socero ratione nuptus, si filium maritum habeat in patria potestate: cæteris verò conjunctis non nisi, quando injuria etiam in illos redundat, ut dicitur §. 2. Institut. de Injuriis. Et ideo docet Hostiensis in Summa h. t. n. 5. posse quem proprio nomine agere pro injuria alteri illata; quia ratione conjunctionis, vel affectus, quod illi factum est, mihi factum censetur. Quibus adde 1. etiam filium emancipatum posse injuriam atrocem persequi contra Patrem, non autem levem: neutram autem, si adhuc sub patria potestate constitutus sit, ut habetur L. *Prætor*, 7. §. 8. ff. de injuriis, ibi: *sed etsi quis ex liberis, qui non sunt in potestate, cum parente velit experiri, non temere injuriarum actio danda est, nisi atrocitas susceperit; certè his, qui sunt in potestate, prorsus nec competit, etiamsi atrox fuerit.* Adde 2. juxta communem Doctorum opinionem, filio familias injuriam irrogatam, ex qua Pater contra injuriantem agere potuisset, remitti posse etiam invito filio, ut habetur L. 17. §. 12. ff. eod. ibi: *Planè, si præsens (Pater) agere nolit, vel quis differt, vel quia remittit, atque donat injuriam, magis est, ut filio actio non detur; nam cum abest, idcirco datur filio actio, quia verisimile est, patrem, si præsens fuisset, acturum fuisse;* ubi tamen excipitur 1. nisi Pater respectu filii, esset persona vilis; 2. nisi injuria foret talis, ut ob eam filio compereret actio ex L. *Cornelia*; quia tunc Pater nec agere (nisi actione prætoriana) nec remittere posset, ex L. 5. §. 6. ff. eod. Adde 3. actionem injuriarum, origine suâ fuisse civilem, ex L. *Cornelia*, sed non nisi, quando quis pulsatus, aut verberatus sit, aut alter vi domum introierit; postea tamen extensam fuisse à Prætoribus, etiam ad injurias verbales, &c.

& secundum hanc extensionem esse *Prætoriam*. Lex autem *Cornelia* dicta à Cornelio Sylla ejus latore est triplex: alia de falsis, & pœnam imponit falsum testimonium dicentibus, vel testamentum, aut quodlibet instrumentum falsum scribentibus, vel sigillantibus aut committentibus aliud falsum v. g. in mensura vel moneta: alia *testamentaria*, & servis ultimum supplicium, liberis deportationem irrogat, Institut. de publ. jud. §. *item Lex Cornel.* de falsis. Alia de *ficariis*, & procedit de his, quid dolo malo interficiunt, scilicet telo, vel jactu furtivè, & hujusmodi.

§. 3.

De Injuria per libellum famosum.

1368 **L**ibellus famosus defini potest parvus liber conscriptus ad alicujus infamiam, *L. lex, §. si ejus librum*, ff. de injur. per Molinam tom. 5. tr. 4. d. 35. n. 2. sic describitur: Libellus famosus est scriptura, sive carmine, sive solutâ oratione, quâ infamiam alicujus continet, nondum ante publicam: si enim jam publica erat, libelli famosi rationem non habet. Addit Hauldus tom. 5. tr. 2. n. 580. sub hoc speciali modo infamandi, quem etiam jus civile considerat, contineri *pieturam* ad alterum infamandum compositam; quibus positis:

1369 **Q**uestio est, quæ pœna sit libelli famosi? *Re.* in Constitutione Carolina A. 110. diffamatori, qui alicui in libello famoso imponit crimen falsum, constitui eandem pœnam, quâ puniretur diffamatus, si delictum verum esset; si autem crimen verum, sed aliàs occultum, pœnam arbitrariam. Eadem pœna constituta est ei, qui talem libellum famosum reperit, nec statim lacerat, vel ulterius evulgat; quia, dum authorem non prodit, ipse pro authore habetur, de quo vide *L. unic. C. de injuriis*, quæ sic habet: *Si quis famosum libellum, sive domi, sive in publico, vel quocunque loco ignarus repererit, aut corrumpat, priusquam alter inveniat, aut nulli confiteatur inventum; si verò non statim easdem chartulas, vel corruperit, vel igne consumpserit, sed vim earum manifestaverit, sciat se quasi authorem hujusmodi delicti capitali sententiæ subjugandum.*

1370 **E**x dicta *L.* colligitur, eum, qui libellum famosum ab alio & compositum & conscriptum accepit, non esse dictæ pœnæ reum, si eum sic acceptum sibi descripsit, vel describi

curavit, & legit, *si ulterius non publicavit*. Nam *lex unic.* cit. expressè ad pœnam requirit, quòd *vim ejus manifestaverit*. Si autem etiam aliis publicavit, sed simul paratus sit indicare nomen authoris, qui talem libellum famosum composuit, sed non vulgavit, probabilius est neutrum incurrere pœnam in Constitutione Carolina decretam. Non *authorem*, nam ad eam pœnam ibi requiritur, quòd ipse talem libellum vulgaverit; non *inventorem*, quia pœna, quæ statuitur ejus inventori, & publicatori fundatur in præsumptione, quòd ipse sit author, ut diximus; hæc autem præsumptio eliditur, si nomen authoris indicet, & hujus reipsâ opus esse, probet.

In eadem Constitut. Carolin. c. 34. 1371 Typographis statuitur ademptio officii Typographici, qui libellos famosos loci Magistratui (vel ad quos pertinet revisio) non ostensos prius excuderunt, nisi locum, & tempus, nomenve Authorum apposuerint. Jure autem Canonico, si res in libello contenta gravis est, diffamatori, vel ejus ulteriori evulgatori statuitur pœna flagellorum, mitior tamen, si se ipsum author manifestat, ut habetur *5. q. 1. c. 1.* Et his pœnis subjiciuntur quoque, qui ejusmodi libellos famosos, emendos, vel vendendos curaverint. Sic Vallensis h. t. n. 2. in fin. ex *L. Lex Cornelia, §. si quis librum*, 9. ff. h. t. nam sic & ipsi eos vulgant, & publicant.

§. 4.

Quibus modis actio injuriarum tollatur?

Resp. 4. modis 1. morte injuriantis, 1372 lite nondum contestatâ, ut cum communi notat Doctor Philipp. Braun, h. t. Deinde lapsu temporis, nimirum unius anni, si actio sit Prætoria, vel criminalis, nam civilis est præpetua. Sic Julius Clarus *§. injuria* n. 9. Tertio per dissimulationem, non revocando eam statim ad animum, ut dicitur *§. 12.* Institut. h. t. Quarto transactione per *L. 11. §. 1. ff. eodem.* Advertendum autem provocatum injuriâ, licitè illam retorquere (quia scilicet teneatur actione injuriarum) si id facit in continenti, & non ex intervallo, sicut licitum est vim vi repellere. *L. 3. ff. de Justit. & Jure.* Et per talem retorsionem, quâ scilicet injuria verbalis, tuendi honoris causâ,

per modum defensionis naturalis, & moderaminis inculpatæ tutelæ, in ipsum injuriantem in continenti retorquetur, vel is ab injuriato mendacii redarguitur, actionem injuriarum quoque aboleri, notat Braun loc. cit. volens idem dicendum de repressaliis legitimè concessis. Repressalia autem (latine pignorationes) vocantur literæ, in quibus Princeps, aut Respublica subditis aut militibus suis injustum damnum passis, dat potestatem, invadendi terras eorum, qui damnum intulerunt, & occupandi bona incolarum, etiam innocentium in compensationem bonorum ablatorum. Sic Sylvester V. *Repressalia*, n. 1. Layman l. 2. Summæ, tr. 3. c. 12. n. 13.

- 1373 Circa Repressalias quæstio est 1. an sint licitæ? 2. contra quos concedi possint? Ad 1. R. esse licitas his positis conditionibus. 1. ut fiant autoritate Principis potentis bellum indicere. 2. Ob justam causam. 3. Ex recta intentione illius, cui conceduntur. 4. Ut non excedant damnum datum, & interesse. 5. Ut non fiant in personis innocentibus, sed solum in rebus. 6. Ut is, contra quem fiunt, admonitus recuset satisfactionem dare. V. Pirhing, h. t. à n. 21. Ad secundum R. Repressalias non posse concedi contra personas Ecclesiasticas, nec earum bona, & si alicubi concessæ sint, non extendi ad prædicta, ut dicitur in c. *unico*, h. t. in 6. & contra facientes (si sint personæ singulares) nisi intra mensem retractent, sunt excommunicati, & communitates interdixit, ut pluribus ostendit Barbosa in cit. c. *unicum*, à n. 1.

ARTICULUS. II.

De damno dato.

- 1374 *D*amnum sortitur nomen à demendo, & acceptum in tota sua latitudine, describi potest ademptio, vel diminutio patrimonii, juxta l. 3. ff. de damn. infect. quamvis aliqui etiam sub *damno* venire velint *lucrum cessans*, seu quod contingit in non acquirendo, ut notavimus supr. *Damnum* dividitur, sicut actio; quia alia est *de damno dato*; alia est *de damno infecto*; *damnum datum* est, quod jam de facto illatum est: *damnum infectum*, ut habetur L. 2. ff. de damno infecto, est nondum factum, quod futurum veremur, seu, quod pender in futurum. *Damnum infectum* explicat Molina tom. 3. d. 703. quod imminet domui unius, ac rebus in ea contentis, vel plan-

tis, aut cuicumque alteri ædificio, puta parietis, aquæductui, aggeri, aut alii simili, & denique cuicumque prædio ex domo, aut ex pariete, ruinosis alterius, quacunquē de causâ ruinam minentur, aut ex quocunque opere, alterius ut ex machina, vel alio opificio, sive sint in prædio urbano, sive rustico, in loco privato, vel publico.

Observandum autem, damnum non 1371
converti cum pauperie. Hæc enim in jure est nocumentum illatum sine ulla injuria, nempe ab eo, qui *nocere potest, injuriam* tamen inferre non potest, qualis est equus, vel alius quadrupes tuus, si fetem meam pavit, vel aliter nocuit. Non enim potest dici injuriam fecisse, cum sensu careat; Instit. *Si quadr. pauper. feci, dicatur, S. pauperies*; unde patet distinctio inter damnum, & pauperiem: nam damnum rigorosum dicitur inferente animam injuriandi. Observandum 2. damnum Theologicè acceptum supponere pro damno injustè dato per injuriam, vel læsionem juris alieni, quod, in quantum graviter obligat ad damni dati reparationem, supponit læsionem injuriam cum culpa Theologica mortaliter mala, de quo pluribus egimus in impress. tract. de Jure, & Just. q. 12. à n. 461. juridicè autem est delictum privatum, quo quis non jure, (nimirum sine jure, seu facultate legitimâ id agendi) patrimonium alterius, factò quodam (puta deterioratione, vel corruptione) diminuit, citra rei interceptionem.

Observandum 3. ex damno dato na- 1376
sci actionem, quæ dicitur damni injuriæ dati, aliàs, *actio ex L. Aquilia*, quæ una est ex celeberrimis juris Cæsarei, ab Auctore suo Aquilio, Tribuno plebis sic dicta, inter plebiscita originaliter recepta, ut habetur L. 1. ff. de obligat. ex L. *Aquilia*, in qua continentur tria capita, de quibus cavetur sub certa pœna; primum est de damno dato per cædem hominis alieni (nimirum servi) aut quadrupedis, quæ in pecudis est numero, uti sunt ea, quæ simul pascuntur, ut boves, oves, capræ, equi, asini, muli, sues &c. secundum fuit de servitutibus, quarum usu contra consuetum modum, damnum datum est; tertium loquitur de omni alio damno, præter cædem servi, aut quadrupedis, qui est loco pecudis, in quamvis aliam rem quovis modo datæ, vulnerando, scindendo, collidendo, miscendo &c. intel-
lige